

Раскрывается содержание новелл действующего законодательства Украины, регулирующего вопросы ареста морских судов. Показываются особенности практики ареста морских судов в развитых морских державах. Предлагаются варианты усовершенствования действующего хозяйственного процессуального законодательства Украины, связанного с институтом ареста морских судов.

Ключевые слова: арест морского судна, морское требование, обеспечение морского требования, предупредительные меры, встречное обеспечение.

Анотація

Картузов М. Ю. Шляхи розвитку інституту арешту морського судна в Україні після приєднання до Міжнародної конвенції з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна від 10.05.1952 р. — Стаття.

Стаття присвячена розгляду правил та принципів регулювання арешту морських суден в Україні після приєднання України до Міжнародної конвенції з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна 1952 р.

Розкривається зміст новел діючого законодавства України, що регулюють питання арешту морських суден. Показуються особливості застосування практики арешту морських суден у розвинутих морських державах. Пропонуються варіанти удосконалення чинного господарського процесуального законодавства України, пов'язаного з інститутом арешту морських суден.

Ключові слова: арешт морського судна, морська вимога, забезпечення морської вимоги, запобіжні заходи, зустрічне забезпечення.

Summary

Kartuzov M. Y. The ways of development of the institute of the arrest of sea-going ships in Ukraine after joining to the International Convention Relating to the Arrest of Sea-Going Ships from 10.05.1952. — Article.

The article is devoted to the examination of the rules and principles that govern the arrest of the sea-going ships in Ukraine after joining to the International Convention Relating to the Arrest of Sea-Going Ships 1952.

The article reviews the novels of the current legislation of Ukraine, which regulates the issues of the arrest of the sea-going ships. It reviews the peculiarities of the international practice of the arrest of the sea-going ships and practice of the developed countries in this area. The author makes the proposals of improving of the current commercial procedural legislation of Ukraine, which regulates the issues of arrest of the sea-going ships.

Keywords: arrest of Sea-going Ships, maritime claim, security of maritime claim, preventive measures, counter-assurance.

УДК 346.7

Ю. З. Драпайло

ПОНЯТТЯ ТА МІСЦЕ ПОРТОВОГО КОМПЛЕКСУ У СИСТЕМІ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Перехід від планової економіки до ринкової потребує вирішення багатьох важливих проблем, у тому числі й правових, в окремих галузях економіки держави. Враховуючи, що біля 90 % мирової торгівлі здійснюються за участі морського транспорту, морські порти відіграють значну роль в національній економіці окремої держави, зокрема й України, в тому числі у зв'язку з тим, що наша країна відіграє важливу роль при здійсненні перевезень як транзитна територія.

© Ю. З. Драпайло, 2012

Здійснення комплексного господарсько-правового дослідження потребує з'ясування поняття та місця портового господарства у системі галузей економіки, зокрема, й вирішення питання щодо доцільності виокремлення окремої галузі економіки — портової галузі.

Портовому господарству присвячені праці багатьох економістів, серед яких можна виокремити роботи Н. Безгулая, Б. Буркинського, М. Дергаусова, С. М. Заволоки, В. М. Ковалевича, С. В. Крижанівського, І. Е. Левицького, О. М. Кібік.

Разом з тим роботи зазначених авторів мають здебільшого економічний аспект й не спрямовані на вирішення правових проблем у сфері портового господарства.

Морських портів стосувались й праці вчених-правників, зокрема О. К. Журдо, Г. Г. Іванова, Ю. М. Оборотова, Ю. С. Червоного, В. В. Єрмакова, О. П. Подцерковного. Разом з тим сучасне комплексне економіко-правове дослідження поняття та місця портового комплексу у системі галузей економіки відсутнє.

Метою статті є з'ясування поняття та місця портового господарства у системі галузей економіки України із погляду господарсько-правового впливу.

Для з'ясування поняття «портове господарство» необхідно визначити, що є господарством взагалі, а також співвідношення поняття «господарство» із поняттям «господарський комплекс», «народне господарство», «господарська діяльність» та «галузь господарського комплексу».

Правовий характер дослідження обумовлює звернення до актів законодавства, які оперують терміном «господарство».

Термін «господарство» застосовується, зокрема, в ГК, за допомогою якого позначається суб'єкт господарювання: наприклад, в ст. 114 ГК йдеться мова про фермерське господарство як суб'єкт господарювання. Крім того, зокрема, в ст. 9 ГК застосовуються терміни «національне господарство» та «світове господарство», в ст. 19 — «лісове господарство», в ст. 177 — «об'єкти комунального господарства», в ст. 414 — «підсобне господарство». На жаль, цілісного поняття, що таке господарський комплекс або сфера господарювання, ГК не дає. Це вимагає тлумачення його на підставі інших положень ГК, зокрема, щодо господарських відносин та господарської діяльності, законодавства та доктрини.

В Законі України «Про мисливське господарство та полювання» надається визначення мисливського господарства: «Мисливське господарство як галузь — це сфера суспільного виробництва, основними завданнями якого є охорона, регулювання чисельності диких тварин, використання та відтворення мисливських тварин, надання послуг мисливцям щодо здійснення полювання, розвиток мисливського собаківництва». Отже, мисливське господарство в даному випадку розуміється як сфера суспільного виробництва.

Разом з тим вбачається, що акти законодавства не можуть дати повної відповіді на питання про природу «господарства» й похідних явищ від нього. Отже потребує уваги аналіз літератури щодо поняття «господарство».

В тлумачному словнику В. Даля господарство — це теж саме, що й домовод-

ство, домоустрій, завідування, управління порядком і витратами по установі, наприклад по заводу [1].

Автори відомої монографії «Господарські зобов'язання» 1970 року зазначають, що «в політико-економічному змісті «господарство», «господарювання» — це суспільне виробництво матеріальних благ», й, посиляючись на твори К. Маркса та Ф. Енгельса, надають власне визначення, що «під «господарством (господарюванням) слід визначати процес відтворення» [2, 20]. Разом з тим не можна погодитись з думкою авторів, що господарство та господарювання є тотожними поняттями, оскільки таке розуміння не дозволяє відокремити певну систему (якою є господарство) від процесу, що забезпечує функціонування зазначеної системи (яким є господарювання або господарська діяльність).

У зв'язку з вищевикладеним більш точним виглядає визначення, що надає О. Б. Борисов, який розглядає господарство як сукупність природних і вироблених за результатами діяльності людини засобів, що використовуються для створення, підтримання, покращення умов і засобів існування, забезпечення життєдіяльності [3]. Разом з тим використання засобів, на які вказує О.Б. Борисов (що є засобами виробництва), забезпечують люди, трудові ресурси, «в результаті виробничого труда яких створюється вартість, або суспільний продукт» [2, 20].

Таким чином, доцільно уявляти господарство як певну систему, що включає в себе засоби виробництва та трудові ресурси, що забезпечують створення суспільного продукту.

Термін «господарство» часто використовується поряд з терміном «економіка» й стосовно співвідношення зазначених термінів, М. В. Сомін зазначає: «Обсяг понять, що позначаються словами "господарство" та "економіка", збігається... Відмінність — у змісті, конотації. Господарство використовують тоді, коли не хочуть акцентувати увагу на оцінках "користь-витрати", а мають на увазі інше: призначення, технічну сторону, системну організацію тощо. Навпаки, говорять про "економіку", якщо мають на увазі оцінку явищ, до того ж оцінку особливого роду, що виявляє баланс користі та витрат. Економіка для позначення цього балансу розробила поняття вартість. Отже, кажучи "економіка", ми маємо на увазі вартість, кажучи "господарство" — структуру» [4, 67-68]. Треба погодитись з зазначеною думкою, додаючи, що застосування в тому чи іншому випадку слова «економіка» чи «господарство» може мати усталений, традиційний характер. Наприклад, навряд чи хтось буде позначати «домашнє господарство» словом «домашня економіка», й професія «економіст» має саме зазначену назву, а не «господарник».

На підтвердження рівнозначності слів «господарство» та «економіка» треба зауважити, що в російсько-англійському словнику перекладом слова «господарство» на англійську мову є слово «economy» [5, 713]. В німецькій мові слова «економіка» та «господарство» позначаються одним словом [6, 224].

Похідним терміном від терміна «господарство» є термін «народне господарство», який широко застосовувався при Радянському Союзі та продовжує подекуди застосовуватися в законодавстві України. Терміном «народне господар-

ство» позначається економіка певної держави, що являє собою систему (комплекс) засобів виробництва та трудових ресурсів, що забезпечують створення суспільного продукту в межах певної країни. Не випадково В. К. Мамутов називає систему народного господарства «єдиним народногосподарчим комплексом, що містить відносно обособлені, як правило, госпрозрахункові системи і підсистеми — підрозділи, чи ланки народного господарства першого, другого, третього та наступних порядків» [7, 203].

У зв'язку із зміною суспільних поглядів, коли поняття «народне господарство» певним чином ототожнюється із економічною системою Радянського Союзу, доречним стає заміна цього поняття на поняття «господарський комплекс».

Термін «народне господарство», так само як і «господарський комплекс», багато у чому є рівнозначним терміну «національна економіка». Водночас термінологія «галузі економіки» повністю збігається із поняттям «галузі господарського комплексу», адже домашні господарства традиційно не враховуються при визначенні галузей економіки.

Складовою частиною господарського комплексу є галузь. Відповідно до ч. 1 ст. 260 ГК, галузь економіки складається з сукупності усіх виробничих одиниць, які здійснюють переважно однакові чи подібні види виробничої діяльності. Разом з тим треба відмітити, що зазначені одиниці галузі економіки можуть здійснювати не лише виробничу, а й невиробничу діяльність, яка полягає у наданні певного роду послуг або виконанні робіт. Необхідно зазначити також, що зазначені виробничі одиниці не тотожні суб'єктам господарювання, оскільки, наприклад, підприємство як цілісний майновий комплекс, що виробляє певну продукцію (надає послуги, виконує роботи), з економічної точки зору може бути у власності деяких суб'єктів господарювання (шляхом наявності в них корпоративних прав). Можлива й інша ситуація, коли власником декількох підприємств — виробничих одиниць, є один суб'єкт господарювання.

Якщо поняття «господарство», «народне господарство», «господарський комплекс», «галузь економіки» характеризують собою певну систему, то господарська діяльність є процесом (діяльністю), який здійснюється учасниками конкретного господарства (галузі економіки) та спрямований на отримання суспільного продукту. Господарське право спрямовано на регулювання саме господарської діяльності та господарських відносин, що забезпечують функціонування галузі певного господарського комплексу (галузі економіки) та економіки в цілому.

Враховуючи тему дослідження, необхідно визначити місце портового комплексу серед галузей економіки України та з'ясувати можливість виокремлення серед системи господарського комплексу галузі портового господарства (або портової галузі).

В українському законодавстві застосовується різна термінологія щодо позначення галузі економіки, існування якої забезпечується, зокрема, й діяльністю портового комплексу. Так, наприклад, в Стратегії розвитку морських портів України на період до 2015 року, затвердженій Розпорядженням КМУ № 1051-р від 16 липня 2008 р., застосовуються поняття «галузі торговельного мореплав-

ства», «галузі морського транспорту», «галузі морського і річкового транспорту». В Рішенні Ради національної безпеки та оборони України «Про заходи щодо забезпечення розвитку України як морської держави», що введено в дію Указом Президента України №463/2008 від 20 травня 2008 року, застосовується поняття «морська галузь».

Вчені, що здійснюють економічні дослідження, об'єктом яких є діяльність морських портів, здебільшого відносять морські порти до галузі морського транспорту.

Так, наприклад, С. М. Мінакова у дисертаційному дослідженні «Економіко-методичні основи реструктуризації морських торговельних портів України» зазначає, що «транспортний комплекс є складною галуззю народного господарства, що містить у собі залізничний, автомобільний, морський, річковий, авіаційний та трубопровідний транспорт», в свою чергу морські порти України зазначений автор відносить до складової частини морського транспорту [8, 5]. Е. В. Тростянецька, досліджуючи економіко-організаційні засади орендних відносин у морських торговельних портах, розглядає морські торговельні порти як складову частину галузі морського транспорту [9]. Подібним чином до складової морського транспорту відносить морські порти й А. О. Щипцов [10].

В СРСР діяв Загальносоюзний класифікатор галузей народного господарства (далі — ЗКГНГ СРСР), затверджений Держкомстатом СРСР та Держпланом СРСР 1 січня 1976 року, де в якості галузі народного господарства (що входить до більш укрупненої галузі — «Транспорт і зв'язок») виокремлювався морський транспорт, що включав в себе, зокрема, морські порти, портопункти (включаючи морські порти) рибних та інших господарств, інспекції морського регістру та портового нагляду.

В незмінному, порівняно з ЗКГНГ СРСР, вигляді знайшла своє відображення галузь морського транспорту в Загальному класифікаторі «Галузі народного господарства України» (діла — ЗКГНГ України), що був затверджений Наказом Міністерства статистики України № 21 від 24.01.94 р. Разом з тим чинність останнього була припинена 01.07.97 р. з дня введення в дію Державного класифікатора України ДК 009-96 «Класифікація видів економічної діяльності» (далі — КВЕД 009-96), що був затверджений Наказом Державного комітету з стандартизації, метрології та сертифікації від 22 жовтня 1996 року № 441. КВЕД 009-96 в якості останнього елемента класифікації виділяє конкретний вид економічної діяльності, й, наприклад, у цьому класифікаторі наявна галузь водного транспорту. За зазначеним принципом здійснена й класифікація в ДК КВЕД 009:2005 та в ДК КВЕД 009:2010 (останній діє на теперішній час). Галузь водного транспорту у зазначених класифікаторах включає види економічної діяльності, які суб'єктами портового господарства безпосередньо не здійснюються (наприклад, послуги з перевезення морським транспортом), що не відображає структури портового комплексу.

Таким чином, можна дійти висновку, що у законодавстві та наукових дослідженнях проблем морських портів та портового господарства останні здебільшого розуміються як складова частина галузі морського транспорту.

Разом з тим доречно виокремлювати в практичних та наукових цілях портову галузь України (або галузь портового господарства) як окрему галузь економіки, що обґрунтовується наступним.

Одним з наукових підходів до вивчення господарсько-правових проблем є комплексний підхід, сутність якого полягає в розгляді горизонтальних та вертикальних господарських відносин як взаємопов'язаних та взаємообумовлених складових однієї системи. «Це складає основу для побудови правового регулювання таким чином, щоб в керівництві економікою забезпечувалось поєднання централізованого керівництва з господарською самостійністю та ініціативою підприємств, об'єднань та інших організацій» [7, 193]. Вбачається, що комплексний підхід повинен застосовуватися і в межах системи народного господарства при дослідженні окремих його підсистем. Галузь морського транспорту (морська галузь) охоплює велике коло відносин, які безпосередньо не стосуються портового господарства: відносини з перевезення вантажів та пасажирів, суднобудівельні та судноремонтні відносини, відносини з забезпечення безпеки у морі, деякі інші. Разом з тим для досягнення наукових цілей, направлених на підвищення економічної ефективності морської галузі в цілому, необхідно комплексно вивчати її підгалузі, враховуючи характерні особливості останніх.

Так, наприклад, К. С. Пісьменна, здійснюючи дослідження господарсько-правового забезпечення стимулювання розвитку суднобудування та судноремонту, розподіляє суднобудівну промисловість за видами виробництв на наступні галузі: 1) суднобудування; 2) судноремонт; 3) суднове машинобудування; 4) морське приладобудування [11, 10]. На законодавчому рівні подібна класифікація відсутня, разом з тим вона має право для існування у наукових та практичних цілях (наприклад, для цілеспрямованої державної підтримки однієї з названих галузей).

Необхідність виокремлення галузі портового господарства обумовлює й той факт, що у портовому комплексі виникає коло суспільних відносин, характерних лише для цієї галузі, деякі з яких взагалі не можна відносити до морських відносин.

Серед відповідних відносин у сфері портового комплексу можна виокремити передусім наступні: відносини щодо капітального будівництва у портовому комплексі, зокрема будівництво нових портів або об'єктів портової інфраструктури, їх реконструкція, знесення тощо; відносини щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами портової інфраструктури та іншого майна у порту; відносини щодо здійснення операцій з вантажами у морських портах, зокрема відносини щодо перевалювання вантажів, експедирування вантажів, зберігання вантажів; відносини щодо обслуговування суден у морських портах; відносини щодо обслуговування пасажирів у морських портах. Серед цих відносин, зокрема, — відносини щодо капітального будівництва на суходутній території порту, деякі відносини щодо операцій з вантажами, зокрема, відносини між портовими операторами та перевізниками залізничного, автомобільного транспорту взагалі не можна вважати морськими відносинами, а відносинами, які характерні саме для портового господарства як окремої галузі економіки.

Необхідність виокремлення галузі портового господарства (портової галузі) обумовлюється й значною економічною важливістю даної сфери суспільного виробництва для нашої держави. Генеральний директор асоціації портів України «Укрпорт» В. Борисенко справедливо зазначає, що «порти країни — єдина частина морегосподарського комплексу, що працює стабільно та прибутково. Портовики з року в рік нарощують обсяги переробки вантажів [12]. Як зазначав ще у 1971 році Г. Г. Іванов у монографії «Правовий режим морських портів», 9/10 зовнішньоторговельного обороту капіталістичних держав здійснюється морським шляхом й аналогічним чином перевозиться більшість зовнішньоторгових вантажів соціалістичних держав [13, 11]. Як зазначалось вище, й на теперішній час великий процент зовнішньоекономічного обігу товарів відданий морському сполученню й морські порти мають в ньому вирішальне значення.

Портова галузь має притаманні лише їй особливості, що може слугувати додатковим аргументом в сторону виокремлення зазначеної галузі як окремої галузі господарського комплексу України.

Першою особливістю портового господарства треба вважати те, що морські порти виконують особливу допоміжну функцію для взаємодії різних видів транспорту — забезпечують взаємодію при перевезенні вантажів між морським транспортом, з однієї сторони, та іншими видами транспорту, в т.ч. і морським, — з іншої.

Другою особливістю портового господарства слід вважати наявність митного кордону на території морського порту, що обумовлює специфіку регулювання відносин в морському порту, взаємодії контролюючих органів та суб'єктів господарювання, наявність спеціальних режимів господарювання на території порту (детальніше про спеціальні економічні зони див. [14]) тощо.

Третьою особливістю портового господарства необхідно визнавати високий процент участі іноземних суб'єктів у портових відносинах, який знаходить своє вираження в тому числі й в іноземному інвестуванні в портову галузь, що спонукає забезпечувати інвестиційну привабливість портової галузі, в т.ч. й шляхом правових засобів.

Розглянувши особливості портового господарства, необхідно дати визначення портовому господарству, під яким Понвал Юлем та Ницевич А. пропонують розуміти «увесь майновий комплекс, що слугує основному призначенню кожного порту — здійснювати перевалювання вантажів» [15]. Зазначена позиція підлягає уточненню, оскільки основним призначенням морського порту, крім обслуговування вантажів, є також обслуговування суден та пасажирів (див. абз. 1 ст. 73 КТМ, п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про морські порти»). Крім того, як вже зазначалось при визначенні «господарства» й похідних термінів від нього, господарство включає в себе не лише засоби виробництва (майновий комплекс), а й трудові ресурси, що забезпечують створення суспільного продукту. Таким чином, портове господарство необхідно розуміти як галузь економіки, яка включає в себе засоби виробництва та трудові ресурси, що забезпечують обслуговування суден, пасажирів та вантажів.

Елементами, що складають галузь портового господарства, є відповідні виробничі одиниці, за допомогою яких здебільшого надаються послуги/виконуються роботи щодо обслуговування суден, пасажирів та вантажів у морських портах.

Висновок. У законодавстві та наукових дослідженнях при дослідженні проблем морських портів та портового господарства останні здебільшого розуміються як складова частина галузі морського транспорту. Разом з тим обґрунтовано, що в системі господарського комплексу України необхідно виокремлювати особливу галузь — галузь портового господарства (або портову галузь), що має притаманні лише їй особливості.

Література

1. Толковый словарь В. Даля ON-LINE [Електронний ресурс]. — Режим доступу : vidahlagava.ru/
2. Хозяйственные обязательства / И. А. Танчук, В. П. Ефимочкин, Т. Е. Абова. — М. : Юрид. лит., 1970. — 216 с.
3. Борисов А. Б. Большой экономический словарь / А. Б. Борисов. — М. : Книжный мир, 2003. — 895 с.
4. Сомин Н. В. О «философии хозяйства» Булгакова // Философия хозяйства : альманах Центра общественных наук и экономического факультета МГУ им. М. В. Ломоносова. — М., 2009. — № 5. — С. 67–71.
5. Новый англо-русский, русско-английский словарь / под ред. А. П. Ивакина. — К. : Аконтит, 1998. — 726 с.
6. Німецько-українсько-російський словник / упоряд.: Е. І. Лисенко, М. О. Корольова, Л. І. Сергеева. — К. : Освіта, 1991. — 240 с.
7. Мамутов В. К. Совершенствование правового регулирования хозяйственной деятельности (методология, направления) / В. К. Мамутов. — К. : Наук. думка, 1982 г. — 239 с.
8. Мінакова С. М. Економіко-методичні основи реструктуризації морських торговельних портів України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / С. М. Мінакова. — О., 2009. — 16 с.
9. Тростянецька Е. В. Економіко-організаційні засади орендних відносин у морських торговельних портах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.07.04 / Е. В. Тростянецька. — О., 2001. — 16 с.
10. Шипцов О. А. Інтеграційні аспекти розвитку морських торговельних портів України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / О. А. Шипцов. — О., 2008. — 20 с.
11. Пісьменна К. С. Господарсько-правове забезпечення стимулювання розвитку суднобудування та судноремонту : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / К. С. Пісьменна. — Х., 2008. — 19 с.
12. Борисенко В. Приоритет — развитию портового хозяйства [Электронный ресурс] // Порты Украины. — 2008. — № 1. — Режим доступа: portsukraine.com/node/438.
13. Иванов Г. Г. Правовой режим морских портов / Г. Г. Иванов. — 1971. — 80 с.
14. Зельдіна О. Р. Спеціальний режим господарювання : навч. посіб. / О. Р. Зельдіна. — К. : Центр навч. л-ри, 2005. — 112 с.
15. Пон вал Юлем, Ницевич А. Инвестиции в портовое хозяйство Украины // Новый Севастополь: независимая on-line газета [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://new-sebastopol.com/news/port_sevastopol/Investicii_v_portovoe_hozyaystvo_Ukrainy.

Анотація

Драпайло Ю. З. Поняття та місце портового комплексу у системі галузей економіки України: економіко-правовий аспект. — Стаття.

У статті досліджується поняття та місце портового комплексу у системі галузей економіки України. Розглядаються поняття «господарство», «народне господарство», «галузь економіки», «господарський комплекс» та їх співвідношення. Обґрунтовується необхідність виокремлення окремої галузі економіки — галузі портового господарства.

Ключові слова: господарство, економіка, галузь економіки, господарський комплекс, портова галузь.

Аннотация

Драпайло Ю. З. Понятие и место портового комплекса в системе отраслей экономики Украины: экономико-правовой аспект. — Статья.

В статье исследуется понятие и место портового комплекса в системе отраслей экономики Украины. Рассматриваются понятия «хозяйство», «народное хозяйство», «отрасль экономики», «хозяйственный комплекс» и их соотношение. Обосновывается необходимость выделения отдельной отрасли экономики — отрасли портового хозяйства.

Ключевые слова: хозяйство, экономика, отрасль экономики, хозяйственный комплекс, портовая отрасль.

Summary

Drapaylo Y. Z. The notion and place of port sector in system of economics sectors economic-legal aspect. — Article.

The notion and place of port sector in system of economics sectors are examined in the article. The notions of «economy», «national economy», «economic sector», «economic complex» and their correlation are analyzed. Necessity of separation of port sector is argued by the author.

Keywords: economy, economic sector, economic complex, port sector.

УДК 336.531

Д. В. Зятіна

ЗАХОДИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В МОРСЬКІ ПОРТИ УКРАЇНИ

Прийняття Закону України «Про морські порти України» [1] є важливим етапом на шляху реформування портової галузі України. Глобалізаційні економічні процеси, посилення конкуренції на ринку портових послуг, розвиток міжнародної торгівлі ставлять перед державою завдання вдосконалення системи управління портами із необхідністю передання комерційних функцій приватному сектору, а повноважень з управління та контролю за портовою діяльністю — державі.

Однією з найбільш важливих проблем портового сектора є недостатнє фінансування розвитку інфраструктури морських портів, неефективна модель менеджменту, застаріла матеріально-технічна база, що не дозволяє портам України бути достатньо конкурентоспроможними на міжнародному рівні. Саме тому основним напрямом реформ, що проводяться, має бути пошук шляхів максимального залучення інвестицій в морські порти.

Метою статті є аналіз норм Закону України «Про морські порти України», інших законодавчих актів для розробки рекомендацій з їх вдосконалення в напрямі підвищення інвестиційної привабливості портової галузі.

Проблеми, пов'язані із розвитком портів в умовах оновлення нормативно-правової бази їх функціонування, досліджуються переважно в роботах спеціалістів морської галузі, таких як С. І. Горб, О. В. Ілько, Н. В. Мельников, А. О. Ніщевич, В. В. Севрюков, М. Хорселінг. Питання розвитку суднобудівної